

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 299/2023-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou UHAĽ s. r. o., Štefana Moyzesa 9877/43, Zvolen, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Maroš Uhaľ, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresného súdu Bratislava V) v konaní vedenom pod sp. zn. B5-41 C 25/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 25/2019 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. B5-41 C 25/2019 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť trovy právneho zastúpenia **796,29 eur** a zaplatiť ich na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej

lehote postupom Okresného súdu Bratislava V [v súčasnosti Mestského súdu Bratislava IV; (ďalej len „okresný súd“)] v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 25/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje vysloviť príkaz konať bez zbytočných prieťahov, priznať finančné zadosťučinenie v sume 4 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že predmetom napadnutého konania vedeného pred okresným súdom je žaloba na ochranu osobnosti. Sťažovateľ uvádza, že žaloba bola doručená okresnému súdu 24. mája 2019. Okresný súd v jeho veci po doručení vyjadrení v predmetnej veci síce viackrát určil termín pojednávania (celkom 4-krát) v napadnutom konaní, avšak zakaždým termín pojednávania zrušil. Najbližší termín pojednávania je určený na 14. september 2023.

3. Sťažovateľ tvrdí, že prvostupňový súd je nečinný, od začatia napadnutého konania uplynuli už viac ako 4 roky. K priebehu napadnutého konania uvádza, že dosiaľ sa neuskutočnilo ani jedno pojednávanie vo veci. Využil aj sťažnosť na prieťahy v konaní 12. apríla 2023, na ktorú dosiaľ nedostal odpoveď.

4. Na základe uvedeného, viac ako štvorročnej nečinnosti a neprimeranej dĺžky napadnutého konania je toho názoru, že v napadnutom konaní dochádza k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušovaniu jeho označených práv.

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 229/2023-14 zo 14. júna 2023 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 SprV 133/2023 z 10. augusta 2023 v podstatnom k veci uviedol, že *„ide o spor týkajúci sa ochrany osobnosti, predmetom sporu je uloženie povinnosti uverejniť odpoveď. Ide o skutkovo a aj právne zložitú vec, keď je potrebné posudzovať konkrétne tvrdenia obsiahnuté vo zverejnenom článku.“*. V ďalšom uviedol, že *„súd vo veci postupoval plynulo, nariaďoval aj termíny pojednávania“*. K správaniu sťažovateľa uviedol, že *„nemalo vplyv na celkovú dĺžku konania“*. Vychádzajúc z uvedeného, okresný súd bol toho názoru, že ústavná sťažnosť sťažovateľa je nedôvodná. K vyjadreniu okresného súdu bolo pripojené aj vyjadrenie zákonnej sudkyne. Zákonná sudkyňa okrem stručnej chronológie úkonov súdu a strán konania v podstatnom uviedla, že už v roku 2017 vedenie súdu informovala o preťažení jej oddelenia a žiadala prijať príslušné opatrenia, avšak bezvýsledne. Okrem pracovnej preťaženosti argumentovala aj pandémiou COVID-19, ktorá narušila plynulosť súdnych konaní. Ústavnému súdu dala do pozornosti, že v záujme čo najskôr rozhodnúť spor 4. augusta 2022 vyzvala sporové strany, či súhlasia s rozhodnutím veci bez nariadenia pojednávania. V neposlednom rade poukázala

na reorganizáciu súdov, tzv. novú súdnu mapu, ktorá tiež narušila plynulosť konania. Vychádzajúc z uvedeného, vyjadrila presvedčenie, že sťažnosť sťažovateľa bola podaná účelovo s úmyslom získať finančné prostriedky, keďže sťažovateľ bol priebežne informovaný o procesnom postupe v napadnutom konaní.

II.2. Replika sťažovateľa:

7. Sťažovateľ vo svojej replike doručenej 28. augusta 2023 k vyjadreniu okresného súdu v podstatnom spochybnil záver súdu, že ide o skutkovo a právne zložitý spor s poukazom na jeho petit (žiada len ospravedlnenie) a rozsah žaloby, ako aj vyjadrenie protistrany (obe v rozsahu približne 6 strán). K skutkovej zložitosti dodal, že ide „len“ o rozhodnutie o práve uverejniť odpoveď vo vzťahu k tvrdeniu, ktoré bolo zjavne nepravdivé. Upozornil na fakt, že dosiaľ súd ani len nezačal vykonávať dokazovanie, keďže sa nevykonalo ani jedno pojednávanie. V nadväznosti na to spochybnil aj tvrdenie o právnej zložitosti sporu, keď položil otázku, ako dospel súd k tomuto záveru, keď ani nevykonal dokazovanie, a teda sa k právnemu posúdeniu veci ani len nedostal. Pokiaľ ide o tvrdenú plynulosť konania namietal, že pojednávania boli síce nariadené, avšak s veľkým časovým odstupom, pričom spochybnil aj dôvody, pre ktoré súd pojednávania odročil. Rovnako odmietol paušálny záver o účinkoch pandémie na plynulosť napadnutého konania z dôvodu, že iné súdy boli schopné pojednávať a rozhodovať spory. V súvislosti s obranou okresného súdu, že sa nevyjadril k možnosti rozhodnúť spor bez nariadenia pojednávania uviedol, že súd ani nepočkal na uplynutie jemu určenej lehoty na vyjadrenie sa k tejto otázke a určil termín pojednávania ešte pred jej uplynutím, čím sa výzva stala bezpredmetnou. V súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania a predmetom žaloby vyslovil, že v obdobných veciach má zmysel, ak je rozhodnuté včas, aby reakcia na nepravdivé informácie bola včasná, čo v jeho prípade už nie je možné. Vzhľadom na uvedené zotrval na dôvodnosti svojej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

12. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd po preskúmaní návrhu sťažovateľa konštatuje, že návrh doručený okresnému súdu je zrozumiteľný, obsahuje odôvodnenie návrhu (označenie a popis nepravdivých skutkových tvrdení uverejnených žalovanou s príslušnou argumentáciou a označením dôkazov), obsahuje petit, ktorý je riadne štruktúrovaný (navrhnuté znenie ospravedlnenia, pozn.). Vychádzajúc z uvedeného, konštatuje, že v okolnostiach veci išlo o štandardný návrh, preto nedospel k záveru, že by vec vykazovala právnu alebo faktickú zložitosť.

13. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom. Rovnako tak konštatoval aj okresný súd vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti.

14. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. Vychádzal pritom z predloženého súdneho spisu, z ktorého obsahu zistil tieto relevantné úkony súdu a strán sporu v danej veci:

15. Vec napadla okresnému súdu 24. mája 2019. Okresný súd 3. júna 2019 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý bol uhradený 5. júna 2019. Okresný súd 8. augusta 2019 zaslal žalobu sťažovateľa žalovanej spolu s výzvou na vyjadrenie k žalobe, ku ktorej sa žalovaná vyjadrila podaním doručeným 28. augusta 2019. Duplika sťažovateľa bola okresnému súdu doručená 7. októbra 2019 a reakcia žalovanej na ňu 4. novembra 2019. V poradí prvý termín pojednávania bol určený na 14. október 2020, ktoré sa neuskutočnilo z dôvodu jeho odročenia

na základe žiadosti žalovanej, ktorá namietala, že právny zástupca sťažovateľa doručil žalovanej nové dôkazy a nemal zachovanú lehotu 5 dní na prípravu pojednávania. Ďalší termín pojednávania bol určený na 10. február 2021, ktorý bol zrušený z dôvodu pandémie COVID-19. V poradí tretí termín pojednávania bol 31. augusta 2021 určený na 27. január 2022, ktorý bol takisto zrušený zo zdravotného dôvodu na strane sudcu, bez určenia nového termínu pojednávania. Okresný súd 4. augusta 2022 vyzval sťažovateľa, aby v lehote 30 dní oznámil súdu, či trvá na žalobe, či nedošlo k pokusu o uzavretie súdneho zmieru a či súhlasí s rozhodnutím veci bez nariadenia pojednávania. V rovnaký deň (4. augusta 2022) zákonný sudca dal pokyn na oznámenie nového termínu pojednávania na 31. január 2023. Aj tento termín pojednávania bol zrušený a určený nový termín pojednávania na 14. september 2023.

16. Z opísaného priebehu napadnutého konania vyplýva, že úkony súvisiace s prípravou pojednávania uskutočnil okresný súd ešte v roku 2019, pričom bez uvedenia relevantného dôvodu prvý termín pojednávania určil až o takmer rok neskôr, a to na 14. október 2020. Pokiaľ ide o dôvody, pre ktoré okresný súd akceptoval žiadosť o odročenie pojednávania určeného na 14. október 2020, tieto dôvody (nedostatok času na prípravu pojednávania z dôvodu doručenia vyjadrenia sťažovateľa žalovanej 9. októbra 2020, pozn.) podľa názoru ústavného súdu nebránili tomu, aby sa uskutočnilo pojednávanie. Inými slovami, nepredstavovali dôležitý dôvod v zmysle § 183 CSP. Po zrušení druhého termínu pojednávania určeného na 10. február 2021 z dôvodu pandémie, bol okresný súd bezdôvodne nečinný a ďalší termín určil až na 27. január 2022, čo možno považovať za zbytočný priet'ah, keďže nevykonal žiaden úkon, okrem výzvy (súhlas s rozhodnutím bez pojednávania, pozn.), ktorú mohol v súvislosti s pandemiou uskutočniť už v roku 2021. Navyše, ani toto pojednávanie sa neuskutočnilo pre zdravotné dôvody sudcu, pričom nový termín pojednávania ani nebol určený. K jeho určeniu došlo z časovým odstupom viac ako šesť mesiacov, pričom bol určený na januára 2023 teda na čas, keď bolo zrejmé, že ho nebude možno uskutočniť z dôvodu realizácie novej súdnej mapy, preto možno konštatovať, že bol určený len formálne.

17. Dôkazom o nesústredenom a neefektívnom postupe okresného súdu v napadnutom konaní je sama o sebe skutočnosť, že ani po vyše štyroch rokoch sa neuskutočnilo ani jedno pojednávanie vo veci samej.

18. Vychádzajúc z uvedeného a celkovej dĺžky napadnutého konania, ktorá v čase vydania tohto nálezu predstavuje viac ako štyri roky a tri mesiace, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k nesústredenému a neefektívnemu postupu súdu a bezdôvodnej nečinnosti, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

19. Na základe zistenia, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa a označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej

sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

21. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 4 000 eur, čo odôvodnil povahou sporu, celkovou dĺžkou napadnutého konania, pocitom frustrácie a pocitom pretrvávajúcej právnej neistoty, ako aj pochybnosťami o efekte neskorého rozhodnutia vo veci samej.

22. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho už uvedený nesústreďený postup a nečinnosť, berúc do úvahy predmet napadnutého konania, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadost'učinenie (bod 3 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

24. Ústavný súd, vychádzajúc z § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti, podanie vo veci samej) v hodnote po 208,67 eur vrátane troch režijných paušálov v hodnote po 12,52 eur. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto dane. Ústavný súd tak v súhrne priznal náhradu trov konania v sume 796,29 eur (bod 4 výroku nálezu).

25. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu